

Драновська С.,

завідувачка кафедри соціально-гуманітарної освіти
Комунального закладу Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти,
кандидатка педагогічних наук, доцентка
email: dranovska@soippo.edu.ua

ORCID id 0000-0002-3779-7602

РЕФОРМУВАННЯ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТІВ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

У статті розглядаються правові аспекти професійної діяльності вчителя в контексті реформування освітньої галузі України, з особливим акцентом на громадянську та історичну освіту. Здійснено аналіз нормативно-правової бази, що регулює діяльність педагогічних працівників в умовах впровадження Нової української школи та запровадження компетентнісного підходу до навчання, зокрема Закону України «Про освіту», Закону України «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту базової середньої освіти та Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Розглянуто специфіку правового статусу вчителя громадянської та історичної освіти, його права, обов'язки та відповідальність.

Автор аналізує трансформацію професійних вимог до вчителя в умовах децентралізації освіти та розширення автономії закладів освіти. Особлива увага приділяється правовим механізмам захисту академічної свободи вчителя під час викладання суспільно-політичних та історичних дисциплін, що мають лише дискусійний характер. Також проаналізовано роль педагога як ментора освітнього процесу.

У роботі висвітлюються невідповідності динамічно змінним умовам соціального буття нормативного регулювання професійного розвитку вчителів історії та громадянської освіти, зокрема, сертифікації, підвищення кваліфікації та атестації. Проаналізовано міжнародний досвід правового забезпечення діяльності вчителів суспільнознавчих предметів та можливості врахування міжнародного досвіду в подальшій законотворчій діяльності щодо українських реалій.

Визначено перспективні напрями вдосконалення професійного розвитку вчителів громадянської та історичної освіти з метою підвищення якості викладання предметів громадянської та історичної освітньої галузі в контексті формування громадянських компетентностей учнів, які здобувають базову середню освіту.

На основі проведеного аналізу авторка формулює пропозиції щодо вдосконалення законодавчо-до забезпечення професійної діяльності вчителів громадянської та історичної освіти, зокрема у частині посилення правових гарантій професійної автономії, захисту від політичного тиску та розширення можливостей для інноваційної педагогічної діяльності. Обґрунтовано необхідність розробки спеціалізованих нормативних документів, що враховують специфіку викладання предметів громадянської та історичної освіти в умовах суспільних трансформацій

Ключові слова: *нормативно-правове регулювання, професійна діяльність вчителя, громадянська та історична освітня галузь, професійний стандарт, інтегровані курси, заклад загальної середньої освіти.*

© Драновська С., 2025

© Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2025

Вступ. Дослідження нормативно-правового регулювання професійної діяльності вчителя навчальних предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі набуває особливої актуально-

сті в умовах трансформації української освіти та геополітичних викликів сучасності.

Реформування системи освіти України відповідно до концепції «Нова українська школа» вимагає суттєвого оновлення підходів до ви-

кладання громадянської та історичної освітньої галузі, що впливає на професійну діяльність вчителів даного напрямку. Державний стандарт базової середньої освіти (2020 р.) та Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024 р.) регламентують нові вимоги до компетентностей педагогів, що потребує системного аналізу та узагальнення.

Саме громадянська та історична освітні галузі слугують базою формування активної громадянської позиції учнівства, розвитку критичного мислення та історичної свідомості молоді та відіграють особливу роль в утвердженні демократичних цінностей в українському суспільстві та протидії дезінформації. В умовах повномасштабної війни росії проти України значення якісної громадянської та історичної освіти для формування національної ідентичності та стійкості суспільства неможливо переоцінити.

Мета статті — проаналізувати наявне нормативно-правове забезпечення професійної діяльності вчителя навчальних предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі в закладі загальної середньої освіти.

Мета статті реалізується через наступні **завдання**:

- проаналізувати нормативно-правову базу, що регулює професійну діяльність вчителя громадянської та історичної освіти в умовах реформування освіти в Україні;

- визначити перспективні напрями вдосконалення професійного розвитку вчителів громадянської та історичної освіти.

Аналізуючи актуальні наукові розвідки щодо правових аспектів професійної діяльності вчителя в контексті освітнього реформування, варто відзначити обґрунтовані напрацювання українських науковців.

У своїх дослідженнях В. Г. Кремень (Кремень В. Г., 2021, с. 32) акцентує увагу на динамічності нормативно-правового забезпечення педагогічної діяльності, яке постійно модернізується, віддзеркалюючи глобальні освітні тенденції з урахуванням національної специфіки освітньої системи України. Такий підхід до правового регулювання, на думку вченого, забезпечує необхідну адаптивність освітньої системи та її здатність ефективно реагувати на сучасні виклики.

Вагомим напрямом трансформації нормативно-правового поля професійної діяльності педагогів стало впровадження компетентнісної парадигми в освітній процес. С. О. Сисоєва (Сисоєва С. О., 2023) у своїх роботах зазначає,

що компетентнісний підхід переорієнтовує освітній процес на формування і розвиток ключових компетентностей особистості, що зумовлює відповідні трансформації в системі підготовки та професійної діяльності вчителів.

Особливої уваги заслуговують дослідження Т. М. Сорочан (Сорочан Т. М., 2022, с. 43), яка наголошує на необхідності досягнення оптимальних взаємозв'язків у нормативно-правовому регулюванні професійної діяльності вчителя між стандартизованими вимогами до педагогічної діяльності та забезпеченні належного простору для творчої самореалізації збалансованості й професійного зростання педагога.

Важливого значення у роботі педагога набуває Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Аналізуючи цей документ, В. О. Огнев'юк наголошує, що впровадження професійного стандарту є відображенням трансформації освітньої парадигми та концептуального переосмислення функціональної ролі педагога в сучасному освітньому середовищі. Науковець підкреслює, що зміни у нормативно-правовому регулюванні професійної діяльності вчителя є закономірним наслідком еволюції освітніх процесів.

Л. Б. Лук'янова (Лук'янова Л. Б., 2024, с. 29) акцентує увагу на інноваційних аспектах модернізованого стандарту, визначаючи його ключову характеристику спрямованості на розвиток здатності педагога до неперервного професійного зростання, рефлексивного аналізу власної діяльності та систематичного самовдосконалення. Дослідниця підкреслює відповідність цих положень глобальним тенденціям розвитку освітньої галузі та концептуальним засадам освіти впродовж життя.

Аналізуючи структурно-змістові особливості Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», В. І. Луговий (Луговий В. І., 2024, с. 61) виокремлює як значиму перевагу впровадження чітко визначених критеріальних показників для оцінювання рівня професійної компетентності педагогічних працівників. На думку вченого, такий підхід створює методологічне підґрунтя для об'єктивної діагностики відповідності вчителя професійним вимогам та проектування індивідуальних траєкторій його професійного розвитку.

Зарубіжні дослідники також активно вивчають феномен професійної компетентності вчителя. Так, М. Пітерс (Пітерс М., 2015, с. 234) досліджує правові аспекти професійної діяльності вчителів у контексті міжнародних освітніх реформ та проаналізував вплив правових засад на професійну автономію педагогів, зо-

крема у викладанні суспільно-політичних та історичних дисциплін. Автор також розглядає міжнародний досвід у регулюванні професійної діяльності педагогів.

Дж. Торні-Пурта (Торні-Пурта Дж., 2002 с. 58) досліджує роль вчителів у формуванні громадянських компетентностей учнів у контексті освітніх реформ. Авторка акцентує увагу на правових та професійних аспектах діяльності педагогів, які викладають громадянську освіту. Дослідження підкреслює важливість підтримки вчителів у процесі реформ, зокрема через забезпечення правових гарантій їхньої професійної автономії. Науковиця аналізує міжнародний досвід щодо впровадження громадянської освіти, що може бути корисним для врахування міжнародного досвіду в подальшій законотворчій діяльності в українських умовах.

Окреслені наукові підходи формують теоретико-методичне підґрунтя для комплексного дослідження правових аспектів професійної діяльності вчителя в контексті реформування базової середньої освіти, зокрема з урахуванням специфіки викладання предметів громадянської та історичної освітньої галузі.

Тематика правових аспектів педагогічної діяльності набуває особливої актуальності в контексті реформування освіти, зокрема під час розгляду специфіки громадянської та історичної освітньої галузі, що потребує подальших комплексних наукових досліджень.

Виклад основного матеріалу. Професійна діяльність вчителя регламентується відповідною нормативно-правовою документацією та містить вимоги до кваліфікації, компетентності та результатів педагогічної праці.

Нормативно-правова документація — це документи, які встановлюють правила, загальні принципи чи характеристики різних видів діяльності або їх результатів. Документація зазвичай пов'язана з якимось питанням, явищем, процесом, особою, установою.

Документацію нормативно-правового характеру ми систематизуємо за такими ключовими векторами:

- базові нормативно-правові акти;
- документи, що регулюють організацію освітнього процесу;
- документи, що регулюють професійну діяльність вчителя;
- документи, спеціальні для громадянської та історичної освітньої галузі;
- шкільна документація.

Пропонуємо більш ґрунтовно розглянути кожен із зазначених векторів документації.

До базових нормативно-правових актів, що регулюють професійну діяльність вчителя в Україні віднесено наступний перелік документів. Конституція України (Конституція України, 1996), якою затверджено право кожного громадянина на освіту (стаття 53) та встановлено державні гарантії щодо забезпечення доступності та якості освіти (стаття 53), а також закладено правові основи діяльності педагогів та функціонування системи освіти в цілому. У Законі України «Про освіту» визначено мету та право на освіту (стаття 3), принципи (стаття 6) та вимоги (стаття 54) до педагогічних працівників. Відповідно до статті 54 цього закону педагогічні працівники мають право на підвищення кваліфікації, перепідготовку, вільний вибір форм навчання, освітніх програм, навчальних закладів, установ і організацій, що додатково підвищують кваліфікацію і перепідготовку (Закон України «Про освіту», 2017).

У Законі України «Про повну загальну середню освіту» визначено правові, організаційні та економічні заходи функціонування системи загальної середньої освіти. Стаття 22 цього Закону встановлює вимоги до педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти (Закон України «Про повну загальну середню освіту», 2020).

Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 898, визначає структуру та зміст базової середньої освіти, включаючи освітні галузі, обов'язкові результати навчання та орієнтири для оцінювання (Держстандарт, 2020).

Державний стандарт профільної середньої освіти визначає вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти, загальний обсяг їх навчального навантаження, розподілений за освітніми галузями, структуру та зміст профільної середньої освіти (Держстандарт, 2024).

Концепція «Нова українська школа» визначає ключові компетентності, якими має оволодіти учнівство та відповідні компетентності, якими мають оперувати педагоги для їх формування. Водночас концепція наголошує на трансформації ролі вчителя від транслятора знань до фасилітатора, ментора, коуча освітнього процесу (Концепція НУШ, 2016).

Таким чином, комплексне розуміння нормативно-правових актів формує цілісну правову основу для професійної діяльності вчителя, визначаючи: правове поле, в якому працює вчитель, напрями та зміст педагогічної діяльності, професійні права, обов'язки та відповідаль-

ність, межі професійної автономії, механізми захисту прав педагогічних працівників.

Наступним напрямом, що регулює діяльність вчителя, є документи, що допомагають в організації освітнього процесу, до яких належать: типова освітня програма, модельні навчальні програми, рекомендації щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, інструктивно-методичні рекомендації МОН щодо викладання історії та громадянської освіти.

Типова освітня програма (ТОП) закладу загальної середньої освіти визначає вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою, загальний обсяг навчального навантаження на відповідному рівні (циклі) повної загальної середньої освіти (в годинах), його розподіл між освітніми галузями за роками навчання та містить варіанти типових навчальних планів, перелік модельних навчальних програм, рекомендовані форми організації освітнього процесу, опис інструментарію оцінювання (ТОП, 2024).

У Законі України «Про повну загальну середню освіту» зазначено, що модельні навчальні програми з громадянської та історичної освітньої галузі, які затверджені МОН України, визначають орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета (інтегрованого курсу), види навчальної діяльності учнів, рекомендовані для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством (Закон України «Про повну загальну середню освіту», 2020).

Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання» від 02.08.2024 № 1093 окреслює підходи до результатів навчання здобувачів освіти 5–9 класів та наголошує на особливостях формування, поточного і підсумкового оцінювання учнівства в закладі загальної середньої освіти (Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання, 2024).

Також необхідно згадати про вектор, який регулює професійну діяльність вчителя. До таких документів належать: Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», Положення про атестацію педагогічних працівників, Положення про сертифікацію педагогічних працівників, Постанова про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (№ 800), Етичний кодекс вчителя (у разі затвердження закладом освіти).

Особливу увагу необхідно звернути на Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», що передбачає вимоги до професійної компетентності педагогічних працівників в умовах реформування освіти. Професійний стандарт розроблений на основі компетентнісного підходу та містить перелік трудових функцій, професійних компетентностей, знань, умінь і навичок, якими має володіти сучасний вчитель (Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», 2024).

Водночас важливим документом для професійного зростання вчителя є Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», що регламентує процедуру, види, форми, обсяг та кількість підвищення кваліфікації педагогічних працівників (Постанова Кабміну «Про затвердження Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», 2019).

Ще одним напрямом документів, що регламентують діяльність педагога, є використання спеціальних документів, які упорядковують роботу вчителя під час викладання предметів громадянської та історичної освітньої галузі. До таких документів належать: Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Концепція розвитку громадянської освіти в Україні, концептуальні засади реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти, інструктивно-методичні рекомендації МОН щодо викладання історії, громадянської освіти.

Відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання серед виховних напрямів найбільш актуальними визначають громадянсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне та екологічне виховання. Метою національно-патріотичного виховання є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей українського народу, національної самобутності (Концепція національно-патріотичного виховання, 2022).

Концепція розвитку громадянської освіти в Україні базується на необхідності створення сприятливих умов для формування та розвитку

громадянських компетентностей людини у всіх сферах та на всіх рівнях освіти. Це дозволить громадянам краще розуміти свою роль в умовах демократії, відповідально ставитися до своїх прав та обов'язків, сприятиме активній участі у суспільно-політичних процесах, а також усвідомлено діяти на захист та утвердження демократії (Концепція розвитку громадянської освіти, 2022).

Щодо інструктивно-методичних рекомендацій, які щороку надає МОН України щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти, слід враховувати специфіку навчання здобувачів освіти на уроках історії України, всесвітньої історії та громадянської освіти, перелік модельних навчальних програм та особливості процесу оцінювання навчальних досягнень учнівства (Інструктивно-методичні рекомендації, 2024).

У Наказі Міністерства освіти і науки України «Про концептуальні засади реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти» визначаються шляхи подальшого реформування історичної освіти, зокрема і з огляду на виклики війни. Наказ не вносить зміни в чинні накази МОН, модельні навчальні програми, підручники, проте окреслює напрям реформування громадянської та історичної освітньої галузі (Наказ МОН «Про концептуальні засади реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти», 2024).

Водночас цей документ дозволить сформувати загальноосвітній україноцентричний курс історії з позицій викликів сучасності (можливі назви: «Історія: Україна і світ», «Історія України і світу») шляхом усунення дублювання, перевантаження обсягом та дроблення очікуваних результатів навчання. Концепція дозволить відмовитися від неузгодженого представлення історії, коли учні, вивчаючи дотичні теми на різних предметах, не розуміють взаємозв'язків і сутності історичних подій, явищ, а вчитель не слідує процесам формування в учнів уявлення про світ як єдиного цілого, де всі елементи взаємопов'язані, а, навпаки, заохочує учнів до проникнення в сутність проблеми, розвиваючи глибину, критичність, раціональність і доказовість мислення та розуміння історичних контекстів.

Додатковим вагомим вектором документації вчителя закладу загальної середньої освіти є шкільна документація, зокрема Статут закладу освіти, Правила внутрішнього розпорядку закладу освіти, Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти, Положення про академічну доброчесність. Так, Статут закладу

освіти посідає чільне місце в системі шкільної документації та є основоположним документом, що визначає правовий статус, організаційну структуру та принципи функціонування закладу. Ґрунтовне знання положень, Статуту закладу освіти дозволяє педагогам ефективно реалізовувати свої професійні функції в правовому полі закладу освіти.

Правила внутрішнього розпорядку закладу освіти є документом, який регламентує організаційні аспекти освітнього процесу. Цей документ встановлює режим роботи закладу, визначає порядок організації освітнього процесу, регулює трудові відносини, конкретизує права та обов'язки учасників освітнього процесу, а також встановлює порядок заохочення та дисциплінарної відповідальності.

Положення про академічну доброчесність є документом, що набуває особливого значення в сучасному освітньому просторі. Цей документ встановлює етичні норми та правила академічної поведінки для всіх учасників освітнього процесу, визначає процедури запобігання та виявлення фальсифікації, обману тощо.

Висновки. Таким чином, комплексний аналіз нормативно-правового регулювання професійної діяльності вчителя, який викладає навчальні предмети (інтегровані курси) громадянської та історичної освітньої галузі є актуальним науковим завданням, вирішення якого сприятиме підвищенню якості освіти, професійному розвитку педагогів та ефективній реалізації освітньої реформи в Україні.

Аналіз нормативно-правової бази показав, що реформування освіти в Україні, зокрема впровадження Концепції «Нова українська школа», суттєво впливає на професійну діяльність вчителя. Такі документи, як Закон України «Про освіту», Закон України «Про повну загальну середню освіту», Державний стандарт базової середньої освіти та Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», формують нове нормативно-правове поле виконання професійної педагогічної діяльності. Вказані документи акцентують увагу на компетентнісному підході, розвитку критичного мислення учнів та формуванні громадянських компетентностей. Професійний розвиток вчителів громадянської та історичної освіти є ключовим фактором успішного впровадження освітніх реформ. Аналіз документів виявив, що необхідно розробити інноваційні програми підвищення кваліфікації, які врахуватимуть специфіку викладання предметів громадянської та історичної освітньої галузі. Також важливо забезпечити доступність та-

ких програм для вчителів у всіх регіонах нашої держави.

Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» відіграє ключову роль у формуванні, розвитку та оцінюванні професійної компетентності педагогічних працівників у сучасній системі освіти України, а також слугує чітким орієнтиром для професійного розвитку педагогів, окреслюючи конкретні

компетентності та трудові функції, необхідні для ефективної педагогічної діяльності.

Таким чином, процес реформування нормативно-правової документації в галузі освіти створює основу для професійного зростання педагогів та сприяє підвищенню якості педагогічної освіти шляхом узгодження освітніх програм післядипломної педагогічної освіти з вимогами ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2017, № 38–39, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 05.04.2019 № 10204. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст. 226. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
3. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://bit.ly/4gNonwG>
4. Про затвердження концептуальних засад реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти: Наказ МОН України від 30.07.2024 № 1072. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1072729-24#Text>
5. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні — інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ : Грамота, 2021. 448 с.
6. Луговий В. І. Професійний стандарт вчителя як інструмент забезпечення якості освіти. *Вища освіта України*. 2024. № 2. С. 59–65.
7. Лук'янова Л. Б. Концепція розвитку педагогічної освіти: виклики та перспективи. *Педагогічна газета*. 2024. № 2. С. 28–32.
8. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ : МОН України, 2016. 40 с.
9. Про внесення змін до Положення про атестацію педагогічних працівників (zareestrovaniy в Міністерстві юстиції України 30 жовтня 2024 року за № 1634/42979): Наказ Міністерства освіти і науки України від 10.09.2024 № 1277. URL: <https://bit.ly/4iqd6CI>
10. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
11. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: <https://bit.ly/4bKSkLE>
12. Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.10.2018 № 710-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text>
13. Про затвердження Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800. Офіційний вісник України. 2019. № 69. С. 189.
14. Сисоева С. О. Сучасні аспекти професіоналізму вчителя. *Педагогіка і психологія*. 2023. № 2. С. 52–61.
15. Сорочан Т. М. Професійний розвиток педагога Нової української школи. Київ : Либідь, 2022. 236 с.
16. Peters, M. A. (2015). Teacher Professionalism and the Law: International Perspectives. *Educational Philosophy and Theory*, 47(3), 232–247.
17. Torney-Purta, J. (2002). Civic Education and Teacher Professionalism in Times of Reform. *Theory into Practice*, 41(1), 55–62.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy «Pro osvitu»: vid 05.09.2017 № 2145-VIII. (2017). [Law of Ukraine “On Education”]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 2017, № 84, pp. 5–45 [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Zakon Ukrainy «Pro povnu zahalnu sredniu osvitu» vid 05.04.2019 № 10204. (2019). [Law of Ukraine “On Complete General Secondary Education”]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 2019, № 55, pp. 10–38 [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

3. Konstytutsiia Ukrainy. (1996). [Constitution of Ukraine]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 1996, № 30, pp. 141 [in Ukrainian].
<https://bit.ly/4gNonwG>
4. Kontseptualni zasady reformuvannia istorychnoi osvity v systemi zahalnoi serednioi osvity. Nakaz MON Ukrainy vid 30.07.2024 № 1072. (2024). [Conceptual Principles of Reforming Historical Education in General Secondary Education]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 2024, № 72, pp. 25–30 [in Ukrainian].
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1072729-24#Text>
5. Kremen, V. H. (2021). *Osvita i nauka v Ukraini — innovatsiini aspekty. Stratehiia. Realizatsiia. Rezultaty* [Education and Science in Ukraine — Innovative Aspects. Strategy. Implementation. Results]. Kyiv: Hramota, 448 p. [in Ukrainian].
6. Luhovyi, V. I. (2024). Profesiyni standart vchytelia yak instrument zabezpechennia yakosti osvity [Teacher Professional Standard as a Tool for Ensuring Education Quality]. *Vyshcha osvita Ukrainy*, 2024, № 2, pp. 59–65 [in Ukrainian].
7. Lukianova, L. B. (2024). Kontseptsii rozvytku pedahohichnoi osvity: vyklyky ta perspektyvy [Concept of Pedagogical Education Development: Challenges and prospects]. *Pedahohichna hazeta*, 2024, № 2, pp. 28–32 [in Ukrainian].
8. *Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednioi shkoly*. (2016). [New Ukrainian School. Conceptual Principles of Secondary School Reform]. Kyiv: MON Ukrainy, 2016. 40 s. [in Ukrainian].
9. Pro vnesennia zmin do polozhennia pro atestatsiiu pedahohichnykh pratsivnykiv. (2024). [On amendments to the Regulation on the Certification of Pedagogical Workers]. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 10.09.2024. № 1277, *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 2024, № 78, pp. 15–18 [in Ukrainian].
<https://bit.ly/4iqd6CI>
10. Pro deaki pytannia derzhavnykh standartiv povnoi zahalnoi serednoi osvity (2020). [On some issues of state standards of complete general secondary education]. Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy vid 30.09.2020, № 898, *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 2020, № 85, pp. 22–25 [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
11. Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu «Vchytel zakladu zahalnoi serednioi osvity». (2024). [On approval of the professional standard “Teacher of general secondary education institution”]. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 29.08.2024, № 1225, *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 2024, № 76, pp. 10–14 [in Ukrainian].
<https://bit.ly/4bKSkLE>
12. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku hromadianskoi osvity v Ukraini. (2018). [On approval of the concept of civic education development in Ukraine]. Rozporiadzhennia kabminu Ukrainy vid 03.10.2018, № 710-r., *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 2018, № 82, pp. 5–8 [in Ukrainian].
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text>
13. Pro zatverdzhennia poriadku pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv. (2019). [On Approval of the Procedure for Advanced Training of Pedagogical and Scientific-Pedagogical Workers]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21.08.2019, № 800, *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 2019, № 69, p. 189 [in Ukrainian].
14. Sysoieva S. O. (2023). Suchasni aspekty profesiinalizmu vchytelia [Modern Aspects of Teacher Professionalism]. *Pedahohika i psykholohiia*, 2023, № 2, pp. 52–61 [in Ukrainian].
15. Sorochan, T. M. (2022). *Profesiyni rozvytok pedahoha Novoi ukrainskoi shkoly* [Professional Development of a New Ukrainian School Teacher]. Kyiv: Lybid, 236 p. [in Ukrainian].
16. Peters, M. A. (2015). *Teacher Professionalism and the Law: International perspectives. Educational Philosophy and Theory*, 2015, Vol. 47, № 3, pp. 232–247 [in English].
17. Torney-Purta J. Civic Education and Teacher Professionalism in Times of Reform. *Theory into Practice*, 2002, Vol. 41, № 1, pp. 55–62 [in English].

Dranovska S.

REFORMING BASIC SECONDARY EDUCATION: REGULATORY REGULATION OF TEACHING CIVIC AND HISTORICAL EDUCATIONAL FIELDS

Abstract. The article explores the legal aspects of the professional activities of teachers in the context of reforming the educational sector in Ukraine, with a particular focus on civic and historical education. An analysis is conducted of the regulatory framework governing the activities of teaching staff in the context of implementing the New Ukrainian School and introducing a competency-based approach to education, including the Law of Ukraine «On Education,» the Law of Ukraine «On Complete General Secondary Education,» the State Standard of Basic Secondary Education, and the updated Professional Standard for Teachers of 2024. The specifics of the legal status of teachers of civic and historical education, their rights, duties, and responsibilities are examined.

The author analyses the transformation of professional requirements for teachers in the context of the decentralization of education and the expansion of institutional autonomy. Particular attention is paid to the legal mechanisms for protecting the academic freedom of teachers when addressing socio-political and historical disciplines that are inherently controversial. The legal aspects of forming students' civic competencies and the role of the teacher as a facilitator in this process are investigated.

The work highlights problematic issues in the regulatory framework for the professional development of history and civic education teachers, including certification, professional development, and attestation. International experience in the legal support of teachers of social studies subjects is analyzed, along with the possibilities of adapting it to Ukrainian realities.

Prospective directions for improving the regulatory framework to enhance the quality of teaching in the fields of civic and historical education, in the context of developing students' civic competencies, are identified.

Based on the research, the author formulates proposals for improving the legislative support for the professional activities of teachers of civic and historical education, particularly in terms of strengthening legal guarantees of professional autonomy, protection from political pressure, and expanding opportunities for innovative pedagogical activities. The necessity of developing specialized regulatory documents that take into account the specifics of teaching civic and historical education subjects in the context of societal transformations is substantiated.

Keywords: *regulatory framework, professional activity of teachers, civic and historical education, professional standard for teachers, integrated courses, general secondary education institution.*

Стаття надійшла до редакції: 10.02.2025.

Прийнято для публікації: 25.02.2025.